

Zakazane fiołki

Rodzinny spacer z zadaniami

Wprowadzenie

3 maja 1891 roku, jak w każdą niedzielę, ośmioletni Kazik wybrał się z rodzicami na spacer do parku Łazienkowskiego. Ze zdziwieniem spostrzegł, że Aleje Ujazdowskie pełne były spacerowiczów, a wielu z nich niósło bukiety fiołków. Wszyscy wydawali się być czymś bardzo poruszeni. Chłopiec zastanawiał się, co jest tego przyczyną. Na odpowiedź nie musiał długo czekać... Rodzinny spacer został przerwany, kiedy tuż obok Ogrodu Botanicznego pojawił się nagle patrol kozacki i zaczął gwałtownie rozpędzać spacerujących ludzi.

Rodzice chwycili Kazia za ręce i szybko skręcili w boczną ulicę. Chłopiec nic z tego nie rozumiał...

— *Mamo, co się dzieje?* — zapytał.

— *Synku, musimy jak najszybciej wracać do domu* — odpowiedziała zdenerwowana Franciszka.

— *Kaziu, nie martw się! Dokończymy nasz spacer po południu* — włączył się do rozmowy ojciec chłopca — *dokończymy, ale w innym miejscu. Pójdziemy na Stare Miasto.*

W głowie Kazika pojawiały się kolejne pytania, ale nie chciał już denerwować mamy, przyspieszył tylko kroku, by za nią nadążyć. Kazik nie mógł się doczekać tego popołudniowego spaceru. Wreszcie po obiedzie, gdy znaleźli się na wąskich staromiejskich uliczkach, tata zapytał:

— *Synku, czy jesteś gotowy na podróż w czasie? Chciałbym, żebyś zamknął oczy i wyobraził sobie, że to nie ja stoję obok ciebie, tylko twój pradziadek, ten, którego znasz z portretu w salonie. Pod koniec XVIII wieku Rzeczpospolita była wielkim państwem, ale niestety miała dużo problemów wewnętrznych. Korzystając z tego, nasi sąsiedzi — Rosja, Prusy i Austria — dokonali rozbioru, czyli zagarnęli część ziem naszego kraju. Po tym smutnym wydarzeniu wielu Polaków zrozumiało konieczność przeprowadzenia zmian, żeby wzmocnić Rzeczpospolitą.*

W Warszawie w 1788 roku rozpoczął obrady sejm, nazwany później Sejmem Wielkim. Doszło wtedy do ważnych wydarzeń, o których opowiem ci w czasie naszego spaceru...

Jaką historię opowiedział Kazikowi tata? Jeżeli chcecie ją poznać, wybierzcie się na spacer po osiemnastowiecznej Warszawie. Razem z Kazikiem i jego ojcem poznacie miejsca związane z ważnym majowym wydarzeniem — uchwaleniem Konstytucji 3 Maja.

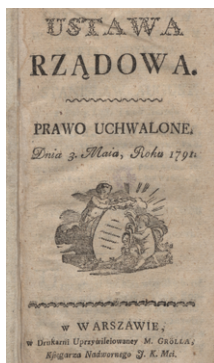
Na trasie spaceru czekają na Was zadania. Po ich rozwiązaniu otrzymacie hasło.

I rozbiór Polski miał miejsce w 1772 roku.

Zadanie 1

Pałac Radziwiłłów

ul. Krakowskie Przedmieście 46/48

Ustawa Rządowa
3 Maja 1791, Polona

— Mój dziadek, a twój pradziadek brał udział w obradach Sejmu Wielkiego. Kiedy byłem mały, opowiadał mi, że tutaj — w pałacu Radziwiłłów — spotykał się w tajemnicy z innymi postaciami, którzy uważali, że w kraju źle się dzieje i że trzeba wprowadzić różne reformy. Posłowie ci chcieli powiększyć armię, wprowadzić dziedziczenie tronu, a także znieść liberum veto, czyli możliwość zerwania sejmu lub zanegowania ustawy przez pojedynczego posła. Z pomocą króla Stanisława Augusta Poniatowskiego udało się opracować wspólny projekt dokumentu, który 2 maja 1791 roku w tym pałacu został po raz pierwszy odczytany.

Na ścianie obecnego Pałacu Prezydenckiego znajdziecie tablicę związaną z Konstytucją 3 Maja. Jeśli staniecie przodem do pałacu, szukajcie jej w pobliżu kamiennych lwów po Waszej lewej stronie. Do hasła potrzebujecie jedenastej litery z nazwy stowarzyszenia, skupiającego zwolenników Konstytucji.

Liberum veto – możliwość przerwania sejmu czy zanegowania ustawy przez pojedynczego posła.

Zadanie 2

Zamek Królewski

Plac Zamkowy 4

Monarchia dziedziczna – ustrój, w którym po śmierci władcy tron obejmuje jego potomek.

Jan Piotr Norblin,
Zaprzysiężenie Konstytucji 3 Maja 1791

— Kaziu, nie wiem, czy wiesz, ale dziadek zostawił nam wspomnienia. Znalazłem w nich opis wydarzeń z burzliwego dnia 3 maja 1791 roku. Wyobraź sobie, że w miejscu, w którym teraz stoimy, od rana pod przywództwem Hugona Kołłątaja gromadził się tłum mieszczan warszawskich. W tym czasie na pierwszym piętrze Zamku Królewskiego, we wspaniałej Sali Senatorskiej, obradowało około 180 osób. Wielu posłów, którzy sprzeciwiali się reformom, uważając, że godzą one w wolność szlachecką, nie wróciło jeszcze z przerwy wielkanocnej. W tej sytuacji jednomyślnie przegłosowano uchwalenie Konstytucji. Następnie król Stanisław August Poniatowski zaprzysiągł Ustawę Rządową, bo tak inaczej nazywano ten dokument. Jedenaście artykułów Konstytucji wprowadzało trójpodział władzy, monarchię dziedziczną, prawa obywatelskie dla mieszczan, opiekę prawną nad chłopami, a także znosiło liberum veto.

Przy wejściu do Zamku Królewskiego pod Wieżą Zegarową znajdziecie pamiątkową tablicę, umieszczoną tam z okazji dwusetnej rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Do hasła potrzebna będzie pierwsza litera z tekstu na tablicy.

Zadanie 3

Katedra św. Jana Chrzyciela
ul. Świętojańska 8

Obraz „Konstytucja 3 Maja 1791 roku” Jana Matejki można zobaczyć w Zamku Królewskim w Warszawie.

Jan Matejko, Uchwalenie Konstytucji 3 Maja 1791 roku, pocztówka, Polona.

— A to jeden z najważniejszych warszawskich kościołów. Po uchwaleniu Konstytucji posłowie wraz z królem i marszałkiem Sejmu udali się właśnie tutaj, aby wspólnie przed wielkim ołtarzem zaprzysiąc Konstytucję i odmówić modlitwę dziękczynną.

Słyszałem ostatnio, że w Krakowie malarz Jan Matejko tworzy duży obraz, na którym przedstawia właśnie scenę przemarszu rozentuzjowanego tłumu z zamku do kolegiaty. Podobno marzeniem artysty jest, żeby kiedyś ten obraz zawisł w komnatach królewskich na zamku w Warszawie. Kto wie, może ty, Kaziu, doczekasz takich czasów? Póki co wejdźmy do kościoła, bo chcę ci pokazać pomnik ku czci marszałka Sejmu Wielkiego Stanisława Małachowskiego, jednego z autorów Konstytucji 3 Maja.

W prawej nawie katedry odszukajcie pomnik poświęcony pamięci marszałka Sejmu Wielkiego Stanisława Małachowskiego. Waszym zadaniem jest odczytanie z tablicy na pomniku nazwy herbu, którym marszałek się pieczętował. Mała podpowiedź — szukajcie trzeciego słowa na tablicy. Do hasła potrzebujecie drugiej litery z nazwy herbu.

Zadanie 4

Kamienica Metrykantów
Koronnych
ul. Świętojańska 21

Jan Piotr Norblin, Głowa szlachcica w konfederatce, Polona

— Lubię tę ulicę, bo nosi imię mojego patrona — snuł swą opowieść pan Jan. — Nasi przodkowie bardzo często bywali na sejmach w Warszawie. Podczas obrad przez długie tygodnie mieszkali w wyznaczonych kamienicach. W tym budynku jednak nie mogliby przenocować, bo właściciel miał przywilej królewski, który zwalniał go z obowiązku przyjmowania postów. Zobacz, Kaziu, na fasadzie jest nawet tabliczka, która o tym informuje.

Przyjrzyjcie się dobrze tablicy z łacińskim napisem na fasadzie kamienicy. Znajdźcie słowo, które po łacinie oznacza „Rzeczpospolita”. Do hasła potrzebujecie siódmej litery z tego słowa.

Słowniczek łaciński:

- rex- król
- respublica - republika, Rzeczpospolita
- liberare - uwalniać
- Anno Domini - Roku Pańskiego

Zadanie 5

Ogród Botaniczny
Aleje Ujazdowskie 4

Przywódcy **konfederacji targowickiej** to Stanisław Szczęsny Potocki, Franciszek Ksawery Branicki i Seweryn Rzewuski.

Kajetan Wincenty Kielisiński,
Kościółek Opatrzności Bożej w Ogrodzie
Botanicznym w Warszawie, Polona

— Spójrz — jesteśmy w miejscu, w którym zakończył się nasz przedpołudniowy spacer. Nie bez powodu tu wróciliśmy. Otóż rok po tamtych doniosłych wydarzeniach, o których ci opowiadałem, czyli 3 maja 1792 roku, król w pobliżu Łazienek kazał wmurować kamień węgielny pod budowę Świątyni Opatrzności Bożej. Miała być ona podziękowaniem narodu za uchwalenie Konstytucji. Wyobraź sobie, że w trakcie uroczystości nad Warszawą rozszalała się wichura, co potraktowano jako złą wróżbę.

W tym samym czasie doszło do zdrady. Magnaci dążący wraz z carycą Katarzyną do obalenia nowego ustroju zawiązali konfederację targowicką. Rosja napadła na Polskę. Wojna trwała kilka miesięcy, a po jej zakończeniu doszło do drugiego rozbioru Polski.

Do hasła potrzebujecie drugiej litery tekstu z pamiątkowej tablicy, która znajduje się na budynku nieukończonej Świątyni Opatrzności Bożej w Ogrodzie Botanicznym.

Podsumowanie

— Tato, czyli stąd te dzisiejsze tłumy na ulicy... — zauważył chłopiec.
— Ale jeszcze jednego nie rozumiem, dlaczego wszyscy mieli dziś ze sobą bukieciki fiołków?

— Kaziu, jak wiesz, nie ma teraz niepodległej Polski — odpowiedział tata. — W szkole uczysz się języka rosyjskiego, na ulicach dookoła widzisz napisy cyrylicą. Nie możemy obchodzić ważnych świąt narodowych. Dlatego dziś młodzi ludzie przyszli tutaj z fiołkami, by położyć je w ruinach nigdy niewybudowanej w tym miejscu Świątyni Opatrzności Bożej.

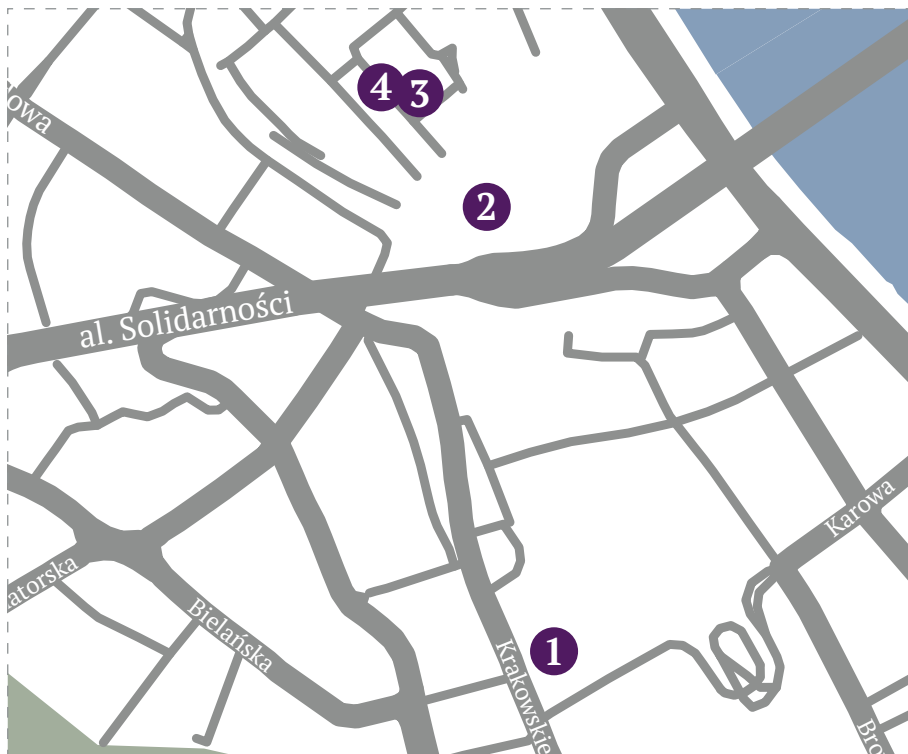
Dochodził wieczór, na ulicach cały czas było niebezpiecznie, co chwilę pojawiały się patrole. Ojciec ścisnął mocno rękę chłopca i ruszyli w kierunku domu. Po przestąpieniu progu mieszkania Kazik z radością krzyknął do mamy:

— Mamo, już wszystko rozumiem! I fiołki, i tłumy, i to, że musieliśmy uciekać... Rzucił okiem na portret pradziadka i wyszeptał: „Dziadku, nie wiedziałem...”

Kazik rozwiązał zagadkę fiołków, a czy Wam udało się rozwiązać hasło? Jeśli przysłecie je na adres oferta.edu@muzhp.pl, dowiedziecie się, kim był Kazik — bohater naszego spaceru.

Ikografia pochodzi ze strony www.polona.pl i domeny publicznej.

Legenda

- 1. PAŁAC RADZIWIĘŁÓW**
ul. Krakowskie Przedmieście
46/48
- 2. ZAMEK KRÓLEWSKI**
Plac Zamkowy 4
- 3. KATEDRA ŚW. JANA
CHRZCICIELA**
ul. Świętojańska 8
- 4. KAMIENICA METRYKANTÓW
KORONNYCH**
ul. Świętojańska 21
- 5. OGRÓD BOTANICZNY**
Aleje Ujazdowskie 4

